

KIRKELIG PEDAGOGISK SENTER

Det kongelige Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Oslo, 29. januar 2008

Hørings svar – forslag til endringer i opplæringsloven

IKO – Kirkelig pedagogisk senter (heretter kalt IKO) vil med dette avgi høringsuttalelse i forbindelse med forslag til endringer i lov av 17. juli 1998 nr 61 om grunnskolen og videregående opplæring (opplæringsloven).

Utgangspunkt for forslaget til lovendringer er dommen av 29. juni 2007 i Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) hvor det blir fastslått at KRL-faget av 1997 bryter med Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK). Departementet har på den bakgrunn gjennomgått opplæringsloven og fremmer forslag til vesentlige endringer i opplæringsloven § 2-4 samt en presisering om fritaksbestemmelser i § 2-3a.

I premissene for dommen legges det til grunn at det er faget av 1997 som er dømt, ikke dagens fag, som er endret på vesentlige områder både i 2001 og 2005, nettopp for å imøtekomme de anliggender som EMD kritiserer. Domstolen påpeker bl.a. den uheldige koblingen mellom KRL-faget og gjeldende formålsparagraf for skolen. Den juridiske kobling mellom disse er allerede fjernet, og det pågår for tiden et arbeid med å endre også formålsparagrafen. Dette arbeidet vil etter all sannsynlighet få konsekvenser for vurderingen av KRL-faget i et menneskerettsperspektiv, jf EMD.

IKO deler departementets syn om at det er nødvendig med en gjennomgang av opplæringsloven for å sikre at norsk skole ikke er i strid med EMK. Samtidig vil vi sterkt fraråde at det på dette tidspunkt gjøres endringer ut over de krav som stilles av domstolen. Faget har vært gjenstand for mye oppmerksomhet og til dels stor uro. Det skaper lett et dårlig læringsklima og vanskeliggjør utvikling av gode pedagogiske metoder. Det er derfor viktig at en nå gir faget den nødvendige ro og tid. I vårt hørings svar legger vi derfor til grunn at dommen fra Strasbourg skal følges, men endringer ut over det som er nødvendige følger av denne, vil vi fraråde.

Med dette som utgangspunkt har IKO følgende kommentarer til endringsforslagene og det videre arbeidet med revisjon av læreplanene for KRL-faget:

1. Fritaksbestemmelsene i faget bør forstås som en form for positiv differensiering, og ikke oppfattes som et problem. Fritaksbestemmelsen er uttrykk for at enkelte spørsmål er så viktige at ikke alle kan være med på alt. Dette er positivt på to måter: For det første fordi fritaket er basert på respekt for overbevisning, for foreldrerett og for trosfrihet. Når en elev slipper å delta i bestemte aktiviteter, skal dette skje på en måte som formidler respekt for denne eleven og foreldrene. For det andre fordi det ligger et betydelig læringspotensial i fritaksretten. Når elevene erfarer at ikke alle kan delta på alt, kan man lære noe viktig om religioners og livssyns egenart. Når enkelte elever, på grunn av billedforbudet, ikke kan tegne en profet, kan alle elevene lære mye om hvilken kraft og betydning estetiske og religiøse uttrykk kan ha..

Besøksadresse:
Colletts gate 43
0456 Oslo

Postadresse:
Pb. 2623 St. Hanshaugen
0131 Oslo

Telefon: 22 59 53 00
Telefaks: 22 59 53 01
E-post: iko@iko.no
Internett: www.iko.no

Bankgiro: 3000.15.03827
IBAN nr:
NO19 3000.15.03827

Organisasjonsnummer:
NO 960 496 582

Målet må ikke være å konstruere et fag som er slik at ingen har behov for fritak. Det vil bli et fag som er fratatt mye av sitt spennende innhold. Målet må være å skape bedre og smidigere former for fritak og differensiering, slik at elever og foreldre opplever at dette er selvfølgelige ordninger som er basert på respekt for overbevisning. IKO støtter derfor den foreslåtte endringen i opplæringsloven § 2-3a.

2. IKO er kritisk til at regjeringen foreslår å endre KRL-fagets særstilling i lovverket radikalt ved å fjerne store deler av nåværende § 2-4 i opplæringsloven. Dette reduserer Stortingets innflytelse over faget. Dette fagområdet har alltid hatt en spesiell posisjon i skolen, både historisk og ideologisk. De stadige debatter rundt faget, viser at det fortsatt har stor betydning for mange hvordan faget utformes. Det er viktig at faget har bred politisk legitimitet. Derfor bør Stortinget fortsatt ha innflytelse i forhold til fagets innhold. Fagets særstilling i loven med en tydelig innholdsbestemmelse av faget bør derfor beholdes, eventuelt med noen mindre justeringer.
3. I dagens lovtekst er det differensiert mellom kristendom og andre religioner og livssyn hva gjelder kvantitet i undervisningen. Når departementet nå foreslår å fjerne omtalen av og vekten av de ulike elementer i faget, kan dette medføre større endringer i faginnholdet som Stortinget ikke lenger har myndighet i forhold til. Utkastet til nye læreplan for RLE-faget viser at de kvantitative forskjeller ikke er fanget opp i tilstrekkelig grad. Hvis en på sikt nærmer seg tidsfordelingen i religion og etikkfaget på videregående skole, betyr dette en betydelig reduksjon av kristendom i forhold til dagens praksis. Fra dagens 55 % kristendom vil en da ha 1/3 kristendom. En så radikal endring må eventuelt forankres i et bredest mulig politisk flertall og ikke kun bli konsekvens av "mindre justeringer av læreplanen".
4. Gjeldende lovverk inneholder både bestemmelser om fagets innhold og krav til den som skal undervise i faget om hvordan ulike religioner og livssyn skal presenteres. I departementets forslag til ny lov, er innholdsbestemmelsene fjernet – noe IKO fraråder. Samtidig blir det foreslått å innføre begrepene "objektivt, kritisk og pluralistisk" knyttet til hvordan man skal undervise i faget. Dette er en endring som stiller helt nye krav til læreren. IKO er spørrende til de pedagogiske konsekvenser av at de ulike religioner skal presenteres på en objektiv, kritisk og pluralistisk måte ut fra den enkelte religions egenart. Etter vår mening er dette ikke tilstrekkelig utredet. Formuleringen bør derfor endres. Fra å være en lov som i hovedsak har fokus på det en positivt skal gjøre i faget, fremstår loven nå som en ramme for "statlig religionspolitikk" med grensemarkeringer som snevrer inn muligheten til å være et fag som fremme dialog og forståelse for hva religion og religiøst mangfold er.
5. Departementet foreslår å endre fagets navn. IKO frarår dette av flere årsaker. For det første er dagens navn et uttrykk for at kristendom historisk står i en særstilling i norsk og europeisk kultur, noe EMD også bekrefter. I kraft av tradisjonen er det naturlig at kristendom kvantitativt utgjør en større del av faget enn andre religioner og livssyn. Dette bør også gjenspeiles i fagets navn. For det andre er navnet også en viktig symbolsak. En navneendring kan få store konsekvenser for skolens arbeid. Fra kirkens side ser vi hvordan slike endringer fører til at lærere og rektorer blir usikre i arbeidet med faget. Noen steder ser vi at uro og engstelse i praksis blir bestemmende for hva man gjør – og hva man ikke gjør. Særlig gjelder dette undervisning om kristendommen. Endring av fagets navn kan også svekke samarbeidet mellom kirke og skole, selv om lovtekst og fagplaner ellers ikke har en slik intensjon.
6. Når en utformer en læreplan, må man først og fremst tenke pedagogisk. Det som skal være grunnlaget for læreplanen må alltid være gjennomtenkning av hva elevene bør lære og hva samfunnet ønsker at elevene kan. Alle som vokser opp i Norge, trenger solide kunnskaper om kristen tro og tradisjon samtidig som de også har behov for

kunnskaper om andre religioner og livssyn, om kulturarv, identitet og dialog. Det er denne type vurderinger som må være styrende for uforming av skolens læreplaner. Elevene må møte religioner og livssyn som kilde til levende tro og refleksjon, ikke bare som teoretiske størrelser. Undervisningen må være slik at elevene lærer om ulike religioner på en slik måte at disse tradisjonene fremstår som interessante og levende. De skal møte ramadan og hanukka som levende høytider, de skal høre fortellinger og få sanseopplevelser, men dette må gjelde kristendommen også – ikke bare alle andre religioner.

7. Elevene må få et bredt og allsidig metodisk tilfang, og få opplevelser i faget knyttet til besøk i hellige rom, møte med musikk og billedkunst fra ulike tradisjoner og ikke minst alt fortellingsstoffet.

Oppsummering:

Med støtte i gjennomgangen ovenfor vil IKO anbefale at en:

- presiserer fritaksbestemmelsene i tråd med departementets forslag til endringer i opplæringsloven § 2-3a
- beholder KRL-fagets plass i opplæringsloven (§ 2-4), også omtale av innholdet der det tydelig kommer fram at kristendom skal være det kvantitativt mest omtalte emnet.
- beholder dagens fagnavn, Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap.
- sikrer at fagets innhold og undervisning fortsatt er interessant og oppleves viktig.

Vennlig hilsen

Eigil Morvik
direktør